

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-03-07

Diarienummer 2024-25756

Handläggare

Carl-Johan Skredsvik

Telefon: 031-368 39 14

E-post: carl-johan.skredsvik@miljo.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen över motion av Agneta Kjaerbeck (SD), Jörgen Fogelklou (SD) och Emma Altenhammar (SD) om åtgärder mot missbruk av lustgas i Göteborgs kommun, SLK-2024-00958

Förslag till beslut

1. Miljö- och klimatnämnden avstyrker motionens förslag 1, om införande av kommuntäckande förbud mot missbruk av lustgas i offentliga miljöer i Göteborgs lokala ordningsföreskrifter.
2. Miljö- och klimatnämnden tillstyrker motionens förslag 2, om att genomföra en informationskampanj som belyser lustgasanvändningens negativa effekter och riktar sig till ungdomar i hela Göteborg och deras vårdnadshavare.
3. Miljö- och klimatnämnden skickar över miljöförvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande över motion av Agneta Kjaerbeck (SD), Jörgen Fogelklou (SD) och Emma Altenhammar (SD) om åtgärder mot missbruk av lustgas i Göteborgs kommun, till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Sverigedemokraterna, Agneta Kjaerbeck, Jörgen Fogelklou och Emma Altenhammar föreslår i en motion till kommunfullmäktige, lokala åtgärder mot användning av lustgas i berusningssyfte. Det som föreslås är införande av ett kommuntäckande förbud mot missbruk av lustgas i offentliga miljöer i Göteborgs lokala ordningsföreskrifter och genomförande av en informationskampanj som belyser lustgasanvändningens negativa effekter och riktar sig till ungdomar i hela Göteborg och deras vårdnadshavare.

Miljöförvaltningen ställer sig tveksam till effekten om införande av lokal begränsning av användandet då användandet av lustgas i berusningssyftet redan idag inte är tillåtet för de produkter som finns tillgängliga i handeln. Fokus bör i stället vara på att eventuellt förtydliga nu gällande bestämmelser, stärka lagefterlevande hos de aktörer som säljer produkterna och begränsa tillgången. Förvaltningen ställer sig också tveksam till om det lagmässigt är möjligt att införa sådana begränsningar med stöd av ordningslagen, då användningen redan är begränsad i annan lagstiftning. Förslaget om genomförande av en informationskampanj riktad till unga och vårdnadshavare, för att öka kunskapen om de negativa effekterna som lustgas har både på den egna hälsan och miljön, ställer sig förvaltningen positiva till.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen bedömer att motionens båda förslag på åtgärder mot missbruk av lustgas skulle kunna ge viss positiv inverkan ur ekologiska dimensionen, då minskat missbruk skulle leda till att mindre mängder av denna mycket potenta växthusgas släpps ut till atmosfären och påverkar klimatet.

Bedömning ur social dimension

Förvaltningens bedömer att motionens båda förslag på åtgärder mot missbruk av lustgas skulle kunna ge viss positiv inverkan ur sociala dimensionen särskilt i gruppen äldre barn och unga vuxna där det här missbruket främst finns.

Bilaga

1. Motion av Agneta Kjaerbeck (SD), Jörgen Fogelklou (SD) och Emma Altenhammar (SD) om åtgärder mot missbruk av lustgas i Göteborgs kommun, SLK-2024-00958

Ärendet

Stadsledningskontoret har gett miljö- och klimatnämnden möjlighet att yttra sig över remiss om motion av Agneta Kjaerbeck (SD), Jörgen Fogelklou (SD) och Emma Altenhammar (SD) om åtgärder mot missbruk av lustgas i Göteborgs kommun, SLK-2024-00958, senast den 1 april 2025.

Miljöförvaltningen har bedömt förslagen i remissen och tagit fram förslag till yttrande som redovisas i detta tjänsteutlåtande.

Beskrivning av ärendet

Motionen

I motionen framför Sverigedemokraterna (Agneta Kjaerbeck, Jörgen Fogelklou och Emma Altenhammar) att användningen av lustgas i berusningssyfte har ökat kraftigt under det senaste decenniet och att detta skapar både folkhälso- och miljöproblem.

Trots att lustgas i dagsläget säljs lagligt för användning i gräddsifoner, används den alltmer för berusning, särskilt bland ungdomar. Många unga tror att gasen är ofarlig på grund av dess lagliga status, men studier visar att frekvent användning av lustgas kan leda till allvarliga och ibland irreversibla hälsoproblem, som neurologiska skador. Dessutom är lustgas en kraftfull växthusgas med negativ påverkan på klimat och ozonlager.

Tills ett nationellt förbud mot lustgas införs, måste Göteborgs kommun agera för att skydda invånarnas hälsa och miljön.

För att minska missbruket av lustgas och dess negativa effekter föreslår Sverigedemokraterna att Göteborgs kommun inför ett stadstäckande förbud mot användning och innehav av lustgas i offentliga miljöer. Detta skulle tydligt signalera att lustgas inte är acceptabelt som berusningsmedel och underlätta polisens arbete med att ingripa mot bruk på offentliga platser. Länsstyrelser i både Gävleborg och Västra Götaland har redan godkänt geografiska förbud och ett liknande initiativ i Göteborg skulle vara ett nödvändigt steg i rätt riktning.

Många ungdomar är omedvetna om de allvarliga hälsoriskerna med lustgas. Därför bör Göteborgs kommun, i samarbete med skolor, vårdcentraler och ungdomsverksamheter, genomföra en omfattande informationskampanj som riktar sig till ungdomar och deras föräldrar. Kampanjen bör belysa de allvarliga neurologiska skador som kan uppstå till följd av frekvent lustgasbruk, samt de miljömässiga konsekvenserna av att felaktigt slänga tomma lustgastuber.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige:

1. Kommunstyrelsen beslutar om ett kommuntäckande förbud mot missbruk av lustgas i offentliga miljöer som införs i Göteborgs lokala ordningsföreskrifter.
2. Socialnämnd Centrum i samarbete med skolor, vårdcentraler och ungdomsverksamheter, genomför en informationskampanj som riktar sig till ungdomar i hela Göteborg och deras föräldrar.

Förvaltningens bedömning

Miljöförvaltningens synpunkter

Miljöförvaltningen instämmer i den problematik som beskrivs i motionen om den ökande användning av lustgas i berusningssyfte, som vi ser i samhället idag. Vi håller också med om att det är angeläget med att vidta riktade åtgärder som kan minska denna användning. Detta då användningen både kan ge allvarlig hälsopåverkan på individen som brukar ämnet och att den leder till icke nödvändiga utsläpp av denna mycket potenta växthusgas som kan påverka klimatet. Missbruket konstaterar förvaltningen också medför problem med nedskräpning på allmänna platser runt omkring i kommunen, då många av missbrukarna kastar gasbehållaren i naturen när den tömts.

Förvaltningen ställer sig positiv till motionens förslag om att genomföra en informationskampanj som belyser användningens negativa effekter och når ut till stadens ungdomar och deras vårdnadshavare. Vi anser att insatser för att förbättra kunskapen om risker och förändra attityder kring användningen av lustgas i berusningssyfte kan ha en förebyggande effekt och bidra till att missbruket minskar. Vad miljöförvaltningen erfar driver Läkemedelsverket tillsammans med folkhälsomyndigheten och länsstyrelserna redan idag en informationskampanj på nationell nivå om detta. Och i samband med denna kampanj har de också genomfört kunskapshöjande insatser riktade till vårdnadshavare med hjälp av aktörer på regional och lokal nivå¹.

Vi ställer oss dock mer tveksamma till förslaget om att införa en lokal reglering av användningen med stöd av exempelvis ordningslagen. Problemet är nationellt, och vi bedömer att en sådan lokal åtgärd skulle ha tveksam effekt och dessutom vara ineffektiv om polisen ska lägga resurser på att jaga enskilda användare, om tillgången inte begränsas.

Ordningslagen och stadens lokala ordningsföreskrifter ligger utanför miljöförvaltningens uppdrag och vi är därför inte helt insatta i vad som är lämpligt eller praktiskt möjligt att reglera genom denna lagstiftning. Vad miljöförvaltningen erfar dock, är att kommunens bemyndigande om att fatta lokala ordningsföreskrifter enligt ordningslagen är begränsat^{2,3}. Kommunen får besluta om de föreskrifter som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats, men att föreskrifterna inte får angå förhållanden som är reglerade i ordningslagen eller annan författning eller som enligt lagen eller annan författning kan regleras på något annat sätt. Föreskrifterna får heller inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller annars göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet. Miljöförvaltningen gör därför bedömningen att lokala föreskrifterna enligt ordningslagen då inte ska tillämpas om det redan förbjudet eller begränsat i annan lagstiftning.

Vad miljöförvaltningen erfar är användning av den lustgas som finns tillgänglig på marknaden idag redan begränsad. Det kan finnas behov av förtydligande och skärpning av kraven, men försäljningen är idag endast tillåten för ett begränsat antal användningsområden och inget av dessa är för berusningssyftet.

¹ [Information om lustgas som berusningsmedel | Läkemedelsverket](#)

² 8-12 §§ 3 kap [Ordningslag \(1993:1617\) | Sveriges riksdag](#)

³ 1 § [Förordning \(1993:1632\) med bemyndigande för kommuner och länsstyrelser att meddela lokala föreskrifter enligt ordningslagen \(1993:1617\) | Sveriges riksdag](#)

Lustgas som säljs för medicinskt bruk (smärtlindring) är reglerad enligt läkemedelslagstiftningen och räknas som ett läkemedel som kräver recept och får endast säljas på Apotek. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet utan tillstånd (det vill säga inte är ett apotek) säljer läkemedel kan dömas till böter eller fängelse. Till straff enligt första stycket döms också den som uppsåtligt innehar läkemedel i syfte att olovligen sälja dem.⁴

Den lustgas som säljs som drivmedel för grädd-sifoner, räknas som livsmedelstillsats och omfattas av reglerna som gäller för livsmedel. Det innebär att produkten endast får släppas ut på marknaden som livsmedelstillsats och användas enligt de villkor som livsmedelstillsatsen har godkänts för. Produkten behöver också uppfylla särskilda märkningskrav och krav på vissa kvalitetsspecifikationer som exempelvis att lustgashalten måste vara minst 99%. Innehållet av föroreningar som Kolmonoxid, kvävedioxid och kväveoxid får vara högst, 0,05%, 30 µL/L respektive 10 µL/L. Produkten måste exempelvis också vara märkt med information om tillsatsen, inklusive dess namn och E-nummer (E 942). Märkningskraven för tillsatsprodukter som ska säljas till privatpersoner (konsumentförpackningar) skiljer sig också från de som är avsedda för yrkesbruk, vilket gör det troligt att de större gasbehållare som innehåller mängder som inte motsvarar normal privatförbrukning och är vanligen förekommer bland missbrukare, inte uppfyller de märkningskrav som gäller för försäljning till privatpersoner. Enligt den svenska livsmedelslagstiftningen kan den som med uppsåt eller av oaktsamhet hanterar livsmedel på ett sätt som orsakar eller kan orsaka fara för människors liv eller hälsa dömas till böter eller fängelse i högst två år⁵. Detta inkluderar att producera, bearbeta, distribuera, märka, marknadsföra eller presentera livsmedel på ett otillåtet sätt.

Övrig lustgas som finns på marknaden bedömer vi är sådan som säljs och ska användas för mer tekniskt syfte och då omfattas den av de regler och bestämmelser som gäller för kemiska produkter. En kemisk produkt får endast användas enligt den avsedda användning och enligt de skyddsåtgärder som tillverkaren eller importören uppger. All annan användning kan betraktas som ett miljöbrott vilken den som med uppsåt eller grov oaktsamhet tar befattning med utan att vidta tillräckliga skyddsåtgärder kan straffas med böter eller fängelse.

Miljöförvaltningen anser därför att fokus bör ligga på att begränsa tillgången på lustgas och att se till att de aktörer som släpper ut dessa produkter på marknaden följer de bestämmelser som redan gäller, i stället för att införa lokala begränsningar med tveksam effekt. Här kommer tillsynsmyndigheterna (de statliga myndigheterna Läkemedelsverket, Livsmedelsverket och Kemikalieinspektionen och miljöförvaltningen som lokal tillsynsmyndighet för livsmedelskontroll och tillsyn av kemiska produkter genom miljöbalken) in. Kanske skulle riktade tillsynsinsatser mot de aktörer som säljer lustgas inom kommunen kunna minska problemet?

Miljöförvaltningen har också fått kännedom om att regeringen nyligen överlämnat (den 20 februari 2025) en lagrådsremiss⁶ med förslag på ny lag om lustgas och där folkhälsomyndigheten ges huvudansvaret för tillsynen. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. Om denna lag blir verklighet och folkhälsomyndigheten har möjlighet att

⁴ [Lag \(2009:366\) om handel med läkemedel](#)

⁵ [Livsmedelslag \(2006:804\) | Sveriges riksdag](#)

⁶ [Lagrådsremiss - Begränsad tillgång till lustgas](#)

bedriva tillsyn enligt lagen effektivt bedömer vi att det kan begränsa tillgången av lustgas och minska missbruket.

Maria Jacobsson

Peter Berntsson

Direktör

Avdelningschef